

འགྲེལ་བཤེས་པའི་ཕྱོད་ཀྱི་འཕྲུལ་པ་ (1)

ལྷ་ཁྱེད་ཀྱི་འཕྲུལ་པ་

西藏壁画全集

(1)

ལྷ་ཁྱེད་ཀྱི་འཕྲུལ་པ་

ཨ་ཁྱེད་ཀྱི་འཕྲུལ་པ་

西藏人民出版社

འགྲེལ་བཤད་པའི་ཕྱོད་ཀྱི་འཕྲུལ་ (1)

མཁའ་འཁོར་གྱི་འཕྲུལ་

西藏壁画全集

(1)

ཨ་ལི་བོ་གྲོང་གི་འཕྲུལ་

ཨ་ལི་བོ་གྲོང་གི་འཕྲུལ་

西藏人民出版社

图书在版编目(CIP)数据

西藏壁画全集(1)阿里卷:藏汉对照/本社壁画编写组.——拉萨:西藏人民出版社,
2011.8

ISBN 978-7-223-02979-7

I. ①西… II. ①本… III. ①寺庙壁画-西藏-古代-图录 IV. ①K879.412

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2011)第 175351 号

西藏壁画全集(1)阿里卷

编 者	本社壁画编写组
策 划	朱布久 次仁扎西
图 解	洛 旦
编 译	洛桑次仁 拉珍
责任编辑	洛桑次仁 计美旺扎 拉珍
封面设计	格桑罗布 格次
装帧设计	格桑罗布
摄 影	扎西次登
出版发行	西藏人民出版社(拉萨市林廓北路 20 号)
印 刷	深圳华新彩印制版有限公司
开 本	787×1092 1/8
印 张	27.25
字 数	80 千
版 次	2011 年 8 月第 1 版
印 次	2011 年 8 月第 1 次印刷
印 数	01-1,000
书 号	ISBN 978-7-223-02979-7
定 价	350.00 元

ISBN 978-7-223-02979-7

9 787223 029797 >

版权所有 翻印必究

(如有印装质量问题,请与出版社发行部联系调换)

发行部联系电话(传真):0891-6826115

ཐུང་གཞི།

བོད་ཀྱི་ལྷེ་བས་རིས་ལྷ་རྩལ་ཞེས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་བའི་ཚུ་རྒྱུན་རིང་མོའི་ཁྲོད་དུ།
ལྷ་འབྲི་བ་ཆོས་གསར་གཏོད་དང་། ལག་ལེན་ཟམ་མི་ཆད་པ་གནང་བ་བརྒྱད། བྱིས་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཡུལ་གྲུ་གཞན་གྱི་
རི་མོའི་ལྷ་རྩལ་གྱི་སྤྲོད་པོ་མཐིལ་རྟོགས་ཀྱིས་དེའི་ཉིང་བཅུད་ནམས་བསྐྱེད་ཞུས་པ་དང་། ཤིན་ཏུ་བྲབ་ཆེ་ལ་ཤུན་སུམ་
ཆོགས་པའི་མཛེས་རིས་ཀྱི་ནང་དོན་རི་སྤྲོད་ཅིག་རིམ་པས་བསྐྱེས་ཏེ། སུན་མོང་མིན་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་བྲད་ཆོས་ལྡན་ལ་ནམ་
པར་གཟེངས་སུ་སྟོན་པའི་ལྷ་རྩལ་གྱི་ཉམས་འགྱུར་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ། དེ་ནི་མེས་རྒྱལ་གྱི་གནའ་སྤྱི་ལ་རིག་གནས་ལྷ་
རྩལ་གྱི་མེ་ཏོག་སྣ་འཛོམས་རབ་ཏུ་བཞད་པའི་ལྷ་མ་རའི་དབུས་ནམ་པར་བྲལ་ལ་འོ་མཆར་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་མེ་ཏོག་ཅིག་ཁོ་ན་ཡིན་
གཤིས། འཛམ་བུའི་གླིང་འདིའི་རི་མོའི་ལྷ་རྩལ་བང་མཛོད་ནང་གི་གཅེས་ཤོར་འབའ་ཞིག་གོ། །

བོད་ཀྱི་ལྷེ་བས་རིས་ལྷ་རྩལ་ལ་ནང་དོན་ཤུན་སུམ་ཆོགས་ཤིང་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། དེར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ཁག་
དང་། མི་སྣའི་ནམ་ཐར་དང་གཏམ་རྒྱུད། ནང་བསྟན་གྱི་བསྟན་བཅོས། ཡུལ་སྤྱི་ལ་གོམས་འདྲིས། དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་དག་
རྒྱ། དེ་བཞིན་ལྷ་སྤྲོད་སྤྲོད་སྤྲོད་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། ལོ་རྒྱུས། ནང་ཆོས། རྩལ་རིག་ལྷ་རྩལ། གསེ་རིག་དང་
སྟན་རིག་གནས་རིག་སྐར་རྩལ། སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་བ་སྤྲོད་སྤྲོད་གང་ས་ཅི་ཐད་ཀྱི་ནང་དོན་ནམས་ཚུད་ཡོད་པས་ལྷ་
རྩལ་དང་སྤྲོད་བརྒྱན་བྱུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཤེས་བྱ་ཀྱན་བཏུས་ཆེ་མོ་ཞེས་འོག་མོད་པར་བཛོད་ཆོག་གོ། །

གངས་ཅན་ཡུལ་འདིར་གནས་བཅའ་བའི་ལས་ལ་བཙོན་ཁེངས་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྡན་པ་དང་། སྤྱོད་ཚུལ་བབ་ཆགས་ཤིང་སེམས་
རྒྱུད་བཟང་བའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱིས་མེས་རྒྱལ་མི་རིགས་གཞན་དབར་དཔལ་འབྱོར་དང་། རིག་གནས་སྤྲོད་སྤྲོད་གང་ཅིའི་ཐད་
ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་ཆུ་བོའི་རྒྱུན་བཞིན་ཟམ་ཆད་སྤྲོད་མེད། བོད་སྤྲོད་སྤྲོད་མངའ་རིས་ཀྱིས་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཚུ་རྒྱུན་རིང་མོའི་ཁྲོད་དུ།
མཆོ་བོད་ས་མཐོའི་ཐོག་གནའ་རབས་ཀྱི་ཁང་ཁྱུང་ཤེས་རིག་དང་། གུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཤེས་རིག་དེ་བཞིན་བསྟན་པ་བྱེ་
དར་གྱི་དང་ཐོག་རིག་གནས་སྤྲོད་སྤྲོད་ནས་མ་ལག་ཆེན་པོ་གསུམ་དུ་གྲུབ་ཡོད་པ་ཡང་ད་ཆ་འཕྲོ་ལུས་ཅམ་དུ་བྱུང་། ལྷག་
དོན་དུ་གུ་གེ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་ནི་མངའ་རིས་སུ་སངས་རྒྱུས་བསྟན་པ་དར་རྒྱས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་སྐབས་ཡིན་ཏེ། དུས་དེར་
འཕགས་ཡུལ་ནས་པཎ་གྲུབ་དང་སྤྱི་ཆེན་དམ་པ་མང་དག་ཅིག་གདན་དྲངས་ཐོག་བཀའ་བསྟན་གསུང་རབ་འབོར་ཆེན་

[illegible][illegible]

༡༠༠༥ - ༡༠༠༧ལོའི་བར་ཤེས་སུ་བྱོན་ཟླ་༩ཅུ་གི་དུས་ཡུན་ནང་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་གི་ཙ་མདའ་རྫོང་དང་། སྤུ་ཕྱིང་རྫོང་། རུ་ཐོག་རྫོང་བཅས་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་དང་། དགོན་པ། དུག་པ། གནའ་ཤུལ་སོགས་རིག་དངོས་གནས་ཡུལ་ཁག་༡༠ལྟ་གཏུ་བསྐྱོད་དེ་སྟོགས་ཡོངས་ནས་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པ་དང་། ཆ་ཆང་ལ་རྒྱད་རིམ་ལྟ་པའི་སྒོ་ནས་དཔར་ལེན་ཞུས་པ་ཡིན་ཏེ། ད་བར་མངའ་རིས་ཀྱི་ལྷེབས་རིས་དཔར་ལེན་ཞུས་པའི་ནང་ནས་ཆ་ཆང་ཤོས་དང་གྲ་རྒྱས་ཤོས་ནི་ད་ལན་ཅུ་དུ་ཟད།

དཔེ་དེབ་འདི་དཔར་བསྐྱོད་བྱེད་པའི་ལས་དོན་ལ་སྐབས་བརྒྱ་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་རྒྱན་ལས་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཨུ་ཡོན་ཀྱང་སྤྲུལ་གཞིན། ཀྱང་གོའི་བོད་རྫོང་ས་རིག་གནས་སྤྱང་སྦྱོབ་དང་འཕེལ་རྒྱས་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་མཆོན་འཛིན་གྲུ་ཞི་རག་རྣམས་དང་ཀྱང་དབྱང་འཐབ་སྟོགས་གཅིག་གྱུར་སྤུ་ཡིས་ཆད་མཐོའི་སྤང་ཆེན་དང་བྱམས་བརྩེའི་གཟིགས་སྦྱོང་གནང་བ་དང་། སྟོགས་མཚུངས་ཀྱང་གོའི་བོད་རྫོང་ས་རིག་གནས་སྤྱང་སྦྱོབ་དང་འཕེལ་རྒྱས་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་གྲོན་རོགས་དངུལ་གསོལ་སྦྲལ་བྱུང་ལ། 《བོད་ཀྱི་ལྷེབས་རིས་སྟོགས་བསྐྱུས་(1)མངའ་རིས་ཀྱི་ཕོད་》དང་། 《བོད་ཀྱི་ལྷེབས་རིས་སྟོགས་བསྐྱུས་(2)མངའ་རིས་ཀྱི་ཕོད་》ཅེས་པའི་དེབ་ཕོད་གཉིས་དངོས་སུ་དཔེ་སྐྱོན་ཞུས་པ་ཡིན་ཏེ། དེབ་འདིའི་ནང་གསལ་གྱི་དཔར་རིས་ལས། སྤུ་ཕྱིང་ཞིབ་ལ་གསོན་ཉམས་ལྟ་པའི་ངང་ནས་བཟང་བྱ་སྟོང་སྤྲུལ་རིང་བོད་རྫོང་ས་མངའ་རིས་ཀྱི་ལྷེབས་རིས་གོང་འཕེལ་བྱུང་རྒྱལ་ཇི་བཞེན་གསལ་རྟེན་དུ་རྟོགས་བྱུང་། དེབ་འདི་དཔར་སྐྱོན་བྱུང་བའི་ཐོག་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་གནའ་སྐོལ་རིག་གནས་སྤྱང་སྦྱོབ་དང་ལྷན་སྦྱོབ་གནང་ལུགས་གང་ལེགས་མཆོན་བྱུང་པ་དང་། རི་མོའི་སྐུ་རྩལ་ལ་བྱགས་མཉེས་པོ་གནང་མཁན་དང་དེ་བཞེན་རྒྱ་ཆེའི་གཟིགས་པ་པོའི་མཉེས་ཆོར་གྱི་དགོས་མཁོ་སྟོང་བྱུང་ལ། གཟིགས་པ་པོས་བོད་རྫོང་ས་མངའ་རིས་ཀྱི་གོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་དང་། འཚོ་བ། དེ་བཞེན་འཕེལ་རིམ་བཅས་སྟོགས་ཡོངས་ནས་མཐུན་རྟེན་གསུབ་རྒྱར་པན་པ་ཡོད་པ་འདི་ནི་དཔར་རིས་ཀྱི་དེབ་ཆེ་གསུམ་ཤིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། མི་རྒྱལ་གྱིས་ཀྱི་གོའི་རིག་གནས་ཀྱི་བྱུང་བར་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་སྒྲོ་སྒྲོ་འབྱེད་ལུས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་ཅིག་ཡིན་ནོ། །

འདི་ག་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་ལྷེབས་རིས་རྩོམ་འབྲི་ཚུལ་ཡིས།

༡༠༡༡ལོའི་ཟླ་༧པར།

前言

西藏壁画艺术在藏民族历史文化发展的长河中，经过历代画师们不断地创新实践，学习吸收国内外绘画艺术的精髓，融会贯通，积累了极为广泛而丰富的绘画艺术美学表现形式，形成了独具民族特色的艺术风格。是祖国传统文化艺术百花园中的一朵奇葩，也是世界绘画艺术宝库中的瑰宝之一。

西藏壁画艺术题材十分广泛，有历史事件，人物传记，佛学教义，风土人情，民间传说，神话故事等等，表现了政治、经济、历史、佛学、文艺、医药、天文历算、社会生活等各个方面的内容，堪称绘画艺术的百科全书。

居住在雪域高原的勤劳、智慧、朴实、善良的藏民族与祖国其他民族在经济、文化等各方面的交往历史久远。西藏的阿里地区在历史的长河中创造和形成了青藏高原古代象雄文明、古格文明和藏传佛教后弘期初始文化等三个庞大的文化遗存体系。尤其是古格时期为振兴阿里佛教文化的鼎盛期，期间迎请了大批印度等地的高僧大德、翻译了大量的佛学经典，兼容并包地吸收来自中亚、南亚和中原等地的文化艺术，对藏传佛教后弘期上路弘法的形成和发展起了决定性的作用。

阿里地区蕴藏着极为丰富的民族民间古典艺术文化资源，保存了大量的藏族传统文化艺术，有着数不胜数的古代岩画、洞窟壁画和寺刹及府邸壁画、装饰彩绘等，是藏民族文化遗产中一颗灿烂耀眼的明珠。

由于时光迁衍和气候变暖，尤其是近年来阿里地区夏季雨水逐年增多的缘故，阿里地区遗存下来的大量古典艺术文化受到了严重损坏。为了更好地保持西藏阿里古典艺术壁画的原样，防止壁画漫漶、遗址风化、洞窟坍塌等问题，根据国家对珍贵文物的保护和对文物遗址维修的相关规定，经西藏自治区文物局和阿里地区行政公署的批准，西藏人民出版社和阿里地区文化（文物）局协商决定，采用科学有效的方法在对阿里地区重点文物保护单位进行第二期维修工程之前，对壁画彩绘艺术进行了全面系统的保护性拍摄，并计划陆续出版《阿里壁画》大型画册。

2008年，西藏人民出版社组建阿里壁画拍摄小组，并邀请中国摄影家协会副主席、西藏摄影家协会主席扎西次登担任壁画的拍摄工作。在阿里地区文化局的协助下，拍摄小组在2008~2009年先后用4个月时间，对阿里地区的札达县、普兰县、日土县境内的宫殿、寺庙、洞窟、遗址等20余处文物点的壁画进行了全面科学、完整系统的拍摄。目前为止，对阿里的壁画进行系统完整拍摄尚属首次。

本书的出版工作得到了第十届全国人大常委会副委员长、中国西藏文化保护与发展协会名誉主席热地和中央统战部的高度重视，并得到了中国西藏文化保护与发展协会的支持，《西藏壁画全集(1)阿里卷》、《西藏壁画全集(2)阿里卷》两卷现已正式出版，该书以清晰的图片，详尽、生动地展示了西藏阿里壁画千百年来发展盛况。本书的出版充分体现了国家对西藏传统文化的保护与抢救，满足绘画艺术爱好者及广大读者的欣赏需求，能帮助读者全面了解西藏阿里古格时期的生产、生活及发展全过程。它既是一部大型的画册，也是一部开启人们了解古格文化的史书。

本社壁画编写组

2011年7月于拉萨

ཨ། རྩ་མདའ་གྲ་གེ་ལྷ་ཁང་དམར་པོ།

札达古格红殿

༥ རྟོན་པ་བྱུང་པའི་དབང་པོ་གཙུག་ཉེ་སྐྱུ་བྱང་སེམས་བྱམས་པ་དང་བྱང་སེམས་འཇམ་དབྱངས།
释迦牟尼佛及其二意子即弥勒菩萨和文殊菩萨

༥ རྟོན་པ་བྱུང་པའི་དབང་པོ་གཙོས་ཉེ་སྐུ་བྱང་སེམས་བྱམས་པ་དང་བྱང་སེམས་འཇམ་དབྱངས།

释迦牟尼佛及其二意子即弥勒菩萨和文殊菩萨

༥ རྒྱལ་བ་མི་བརྒྱད་པ་ཉེ་སྤྱན་དང་བཅས་པ།
不动如来佛及其近佛子

༥ ལྷ་པ་མེ་བཟུང་པ་ཉེ་སྐྱེས་དང་བཅས་པ།
不动如来佛及其近佛子

རྒྱལ་བ་ནཱ་པར་ལྷང་མཛད་ཉི་ལྔ་དང་བཅས་པ།
大日如来佛及其近佛子

༥ རྒྱལ་བ་ནམ་པར་སྣང་མཛད་ཉི་ཤུས་དང་བཅས་པ།
大日如来佛及其近佛子

རྩེ་བྱེད་པ་རིན་ཆེན་འབྱུང་ལྷན་གཙོས་ཉེ་ལྷན་བྱུང་སེམས་མྱེད་པ་ནམ་སེལ་དང་བྱུང་སེམས་ས་ཡི་ལྷོང་པ།

宝生如来佛及其近佛子即除盖障菩萨和地藏菩萨

༥ རྩལ་བ་རིན་ཆེན་འབྱུང་ལྷན་གཙོས་ཉེ་སྐྱེས་བྱང་སེམས་སྤྱི་བ་པ་ནམ་སེལ་དང་བྱང་སེམས་ས་ཡི་ལྷོང་པོ།

宝生如来佛及其近佛子即除盖障菩萨和地藏菩萨

